

JAN GOOSSENS past voor de import van een Angelsaksisch en subsidiearm cultuurmodel

Waarom president Obama nooit een Nobelprijs cultuur zal winnen

Wat zich al jaren aftekent, laat zich in deze tijden van budgettaire schaarste eens zo sterk voelen: de overheidssubsidiëring van cultuur wordt her en der fundamenteel bevraagd. Ronduit irritant, vindt Jan Goossens, is dat de criticasters van cultuursubsidies nooit verder komen dan een 'lichtzinnig verwijzen naar het Angelsaksisch systeem'.

JAN GOOSSENS

is artistiek directeur van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS).

Aldien alle organisaties van het kunstendecreet vrijdags hun beleidsplan voor 2010 in, toch is nog niet volledig duidelijk over welke middelen ze zullen beschikken. Cultuurminister Joke Schauvliege (CD&V) moet 14 miljoen euro besparen en alle signalen wijzen erop dat ze dat op evenwichtige wijze zal doen. Enerzijds betekent die besparing misschien dat er toch een beetje moet worden bijgestuurd in projecten die letterlijk morgen starten. Anderzijds is het een goede zaak dat de minister grondig overlegt met de sector en het kind zeker niet met het badwater wil weggooiden.

Wat zich echter al jaren aftekent, laat zich in deze tijden van budgettaire schaarste eens zo sterk voelen: de overheidssubsidiëring van cultuur wordt her en der fundamenteel bevraagd. Naast rechts-populistische politici en persmensen menigen ook academici zich in het debat. Opvallend is dat die soms dezelfde toon aanslaan: de verwende cultuur-

werkers laten zich door subsidies in slaap wiegen en werken en bevragen zich onvoldoende. Nooit komen er bewijzen voor deze boude beweringen – ze zijn ook moeilijk te vinden in een sector waarin doorgaans veel uren worden geklopt voor bescheiden lonen. En de kans is klein dat er in pers, politiek of academia even permanent aan zelfreflectie wordt gedaan, als door cultuurwerkers die altijd wel met een beleidsplan bezig zijn, en door bestuurders, commissies en journalisten nauwlettend worden gevolgd – terecht trouwens.

Ronduit irritant is vooral dat de criticasters nooit haalbare alternatieven voor de subsidies formuleren. Ofwel wil men ze afschaffen, met als verborgen agenda dat cultuur een waardeloos 'fait divers' in de samenleving is en geen belastinggeld verdient. Ofwel blijft men steken in lichtzinnige verwijzingen naar 'het Angelsaksische systeem': schreef de

subsidies drastisch terug, laat culturele organisaties hun eigen boontjes doppen.

Wereldvreemd

Op de studiedag 'Geld voor cultuur' op 12 oktober in Antwerpen ging professor Arjen Van Witteloostuijn (Universiteit Antwerpen) ver in dat Angelsaksische pleidooi. Zijn grondstelling: reduceer de subsidies tot 40 procent van de cultuurbudgetten. De rest moeten organisaties zelf vinden.

Op zich is het een pertinente vraag: hoe kunnen de eigen inkomsten van culturele organisaties omhoog? Strategisch advies bij het bewandelen van nieuwe financieringspistes is welkom, gezien het subsidiëring-plafond allicht inderdaad bereikt is. Zowat alles moet bespreekbaar zijn: een grotere differentiëring van de ticketprijzen, gerichte partnerships met de privé, lucratiever gebruik van culturele infrastructuur. Daarnaast kan de vraag gesteld worden hoe de overheid haar subsidies het best besteedt. Worden ze niet te veel versnipperd? Zijn er geen uitstapscenari's voor gezelschappen nodig, zodat de instroom kan worden versterkt?

Maar een professor die vertelt dat we inspiratie moeten halen bij onze Angelsaksische vrienden in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten: het getuigt van grote academische wereldvreemdheid. Heeft professor Van Witteloostuijn al opgeteld hoeveel topartiesten uit beide

landen de voorbije decennia de facto artistiek asiel in Europa zochten? Bob Wilson, de Wooster Group, Peter Sellars, Tim Etchells, William Forsythe, Peter Brook, Mark Morris: allicht een te simpele rekensom voor academisch onderzoek, maar o zo veelzeggend.

Streng dieet

Tijdens de vorige lente bezocht ik vele culturele organisaties in de Verenigde Staten. Groot of klein, allemaal zaten ze in slechte papieren. De federale steun voor cultuur was in de VS altijd quasi-onbestaande. In crisistijden worden cultuurhuizen er ook als eersten geëviseerd door

York. Ook ander cultureel werk wordt bedreigd. Terwijl artiesten na Katrina cruciaal waren in de wederopbouw van New Orleans, schrapte de staat Louisiana 80 procent van haar cultuurbudget. President Obama omringt zich graag met sterartiesten en decoreerde het Witte Huis met smaakvolle moderne kunst uit het Smithsonian Institute in Washington DC, maar de kans dat cultuur onder zijn bewind au sérieux wordt genomen, blijft gering. Ondanks vurige pleidooien van Quincy Jones komt er geen minister van Cultuur. Honderdvijftig miljoen federale cultuurdollars per jaar voor de reusachtige VS: het is zelfs geen aalmoes.

en Wim Vandekeybus, maar ook van workshops met jonge potentiële artiesten die vele Vlaamse theaters organiseren, of van de interculturele projecten die Ben Hamidou op poten zet in Molenbeek: die kosten allemaal tijd en mankracht, zijn duur en krijg je via de markt nooit terugbetaald. Tenzij je bespaart op de basisvoorwaarden voor kwaliteit, wat precies is wat in de VS gebeurt. In KVS of Toneelhuis wordt acht tot tien weken aan een voorstelling gewerkt, in het vergelijkbare Goodman Theater in de VS met moeite vier. In New York en Chicago is 80 procent van het theateraanbod commercieel entertainment of oubollige mainstream. Die mogen

„ Een professor die vertelt dat we inspiratie moeten halen bij onze Angelsaksische vrienden: het getuigt van grote academische wereldvreemdheid. Cultuur is in de VS een marginale bijzaak, geen basisbehoefte waarin een overheid haar verantwoordelijkheid neemt

besparende lokale overheden, bedrijven en mecenasen, ondanks alle *tax breaks*.

Het groteske resultaat: een reeds graatmagere patiënt wordt op een streng dieet gezet. Wereldberoemde artiesten als Bob Wilson overleven dankzij Europese coproducenten en spelen amper in eigen land. Baanbrekende nieuwe gezelschappen als Nature Theater of Oklahoma halen hun geld in het Kaaitheater of de Vooruit, eerder dan in LA of New

Kortom, het Angelsaksisch systeem, met de VS als radicaalste voorbeeld, werkt van geen kanten. Cultuur is een marginale bijzaak, geen basisbehoefte waarin een overheid haar verantwoordelijkheid neemt.

Au fond is dat de visie op cultuur van academici als Van Witteloostuijn: een fait divers. Het cruciaalste element negeren ze: dat het over kwaliteit en niet over kwantiteit gaat. De kwaliteit van voorstellingen van kanjers als Josse De Pauw

er zeker zijn. Maar een landschap waarin niks anders overblijft: dat is wat de Angelsaksische werkwijze oplevert.

Het kan dus geen kwaad dat de Vlaamse beleidsmakers, cultuurambtenaren en -werkers goed nadenken over hoe de cultuur bijdraagt tot de op handen zijnde besparingsronde. Ze verdienen voorlopig alvast meer vertrouwen dan wereldvreemde academici. En zelfs Barack Obama.